

Jussi Förbom, Amnestyn Suomen osaston johtokunnan puheenjohtaja. Avajaispuhe Kohti pelotonta maailmaa – tilaisuudessa 25.11.2011

Hyvät seminaarivieraat, hyvät ihmiset, hyvät yhteistyökumppanit

Suomessa on kaksi aihetta, joiden julkinen vastustaminen saa aikaan vihaisen palautevyöryn: rasismi ja naiseen kohdistuva väkivalta. Tänään keskustelemme niistä molemmista, pelottomasti. Keskusteluissa tullaan kommentoimaan myös median roolia erilaisten viestien välittäjänä. Pohdimme eri kokoonpanoilla väkivallan seurauksia ja sitä, miten erilaiset elämäntilanteet tekevät ihmisestä erityisen haavoittuvan.

Sillä, että nimeää erityisen haavoittuvia ryhmiä, on riskinsä. Rajallisten resurssien maailmassa erilaiset identiteetit ajautuvat - ja ajetaan - kilpailemaan keskenään. Uhriudesta voi tulla groteski kilpailu, jossa lopulta vain kaikkein eniten myötätuntoa herättävät, (tai samaistumisen mahdollistavat) ihmiset tunnustetaan varauksetonta tukea ja oikeutta ansaitseviksi. Uhrihierarkioiden pönkittäminen sijaan haluamme, että tämän päivän keskustelujen jälkeen ymmärtäisimme paremmin väkivallan eri muotojen aiheuttamia seurauksia, ja erityisesti väkivallan seurauksia naisille ja tytöille. Koska puhuimmepa parisuhdeväkivallasta, prostituutioon liittyvästä ihmiskaupasta, seksuaalisesta väkivallasta tai äitiysterveyden ongelmista on selvää, että näihin ilmiöihin kytkeytyvä väkivalta on sukupuolittunutta ja seksuaalisoitunutta: tyypillisesti uhreja ovat tytöt ja naiset. Usein väkivallalla loukataan - tavalla tai toisella - tyttöjen ja naisten seksuaalista itsemääräämisoikeutta, ja ylipäätään itsemääräämisoikeutta.

Mediassa saa aika ajoin tilaa näkemys, jonka mukaan tytöt ja pojat käyttävät väkivaltaa yhtä paljon tai että parisuhdeväkivalta on symmetristä: artikkeleissa saatetaan todeta, että miehet ja naiset joutuvat uhriksi yhtä usein, samalla todennäköisyydellä, ja että väkivallan seurauksissa ei ole eroja. Tämä ei pidä paikkaansa, eikä toistelemalla totuudeksi muutu. Silloinkin, kun uhrien sukupuolittuneisuus esittyy pinnalta katsoen symmetrisenä, syvällisempi ilmiön paneutuminen paljastaa eroja sekä sukupuolijakaumissa että väkivallan seurauksissa, oli sitten kysymys ihmiskaupasta tai muusta seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Kysymykset, joita haastattelussa tai uutisointien yhteydessä ei yleensä esitetä, paljastavat valtaeroja yhteiskunnassa ja sukupuolten välillä. Tarkoituksemme on esittää näitä kysymyksiä tänään, ja olemme koonneet mielestämme moniäänisen joukon suomalaisia asiantuntijoita, toimittajia, aktivisteja ja kirjailijoita keskustelemaan näistä aiheista.

Yksi ilmiöitä yhdistävä seikka on se, ettei naiseen kohdistuvan väkivallan herkkä tunnistaminen ole yhteiskunnan rakenteissa. Olipa kyse prostituutioon liittyvän ihmiskaupan tunnistamisesta tai parisuhteessa tapahtuvasta seksuaalisesta väkivallasta, on ilmiön tunnistaminen ja rikokseksi toteaminen vaikeaa, niin yksilötasolla kuin rakenteellisellakin tasolla.

Toinen ilmiötä yhdistävä seikka on se, miten tyypillisesti naisiin kohdistuvan väkivallan uhreihin liitetään negatiivisia oletuksia. Seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi joutunut tyttö kuvataan ahneena, oikeusjärjestelmää laskelmoivasti hyväkseen käyttävänä ihmisenä. Yhteiskunnassa edelleen kytevä naisviha nostaa päätään nettikeskusteluissa, mutta myös joissakin artikkeleissa, joissa todellakin väitetään ”pissisten” rapauttavan kansakuntamme moraalista selkärankaa.

Viimeinen sokea piste, johon media ei näytä tarttuvan, on rasismien ja naisvihan synkkä liitto. Maahanmuutonvastainen liike ei tyydy vain haluamaan Suomea suomalaisille. Naiset halutaan palauttaa heteroseksuaalisuutta korostavan elämäntavan ja ydinperheen tukipilareiksi. Naisiin kohdistuva väkivalta on siis jo nyt osa maahanmuuttokeskustelua ja -politiikkaa. Kansallinen ihmiskaupparaportoi kiinnittää asiaan huomiota vuosikertomuksessaan. Raportoi on huolissaan siitä, että ihmiskaupan torjuntaa käytetään perusteettomasti myös maahanmuuttopolitiikan perusteettoman tiukentamisen välineenä.

Samaan tapaan kuin irtisanoudumme rasismista, meidän on sanouduttava irti naisvihasta.

Yhdeksän vuotta sitten, vuonna 2002, pidimme seminaarin samalla otsikolla, Kohti pelotonta maailmaa. Tilaisuuden avasi tuolloin Tasavallan presidentti Tarja Halonen. Puheessaan hän muistutti, että ihmisoikeuksien suhteen riskiryhmiä ovat yleensä eri yhteisöjen vähemmistöt. Halonen totesi, että naiset – jotka ovat maailman väestön enemmistö - ovat samanlainen riskiryhmä.

Nämä havainnot pitävät edelleen paikkansa.

Jotta peloton maailma voisi toteutua, on meidän herkistyttävä havaitsemaan väkivalta ympärillämme. Meidän on yhdessä etsittävä ja löydettävä keinot sen poistamiseen.

Amnesty toimii yksittäisten ihmisten tuella. Ilman tukijoitamme työmme olisi mahdotonta. Kiitokset kaikille teille, jotka olette jo tukijoitamme. Jos ette vielä ole, tietoa eri tukimuodoista saatte Amnestyn verkkosivuilta, <http://www.amnesty.fi/tue-toimintaa>. Muistutan, että jo olemalla täällä, tässä tilaisuudessa vierainamme, tuette Amnestya ja yhteistyöjärjestöjämme naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa työssä. Siitä kiitos.

Tänään, YK:n julistamana kansainvälisenä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisena päivänä, Amnesty haluaa muistuttaa, että peloton maailma on mahdollinen. Maailma, jossa tuntemattomistakin välitetään. Kiitos.
